

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. II. Sovitur primum, secundum, tertium, & quartum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

esse, Probabiliter verum est contractum esse injustum: probabiliter verum est non esse injustum. Confirmat 3. Probabilitas per nos non est nisi meritum prudentis assensus: ergo cum utrique contradictorio inest simul probabilitas, inest meritum ad simultaneum utriusque assensum.

N. 87. P. Eliz. Arguit 7. lib. 2. qu. 13. §. 1. pag. 103. Nulla falsa doctrina est sana doctrina: sed in doctrinis contradictorijs alterutra est falsa; ergo alterutra non est sana. Maior probatur 1. quia omnis doctrina sana est à Deo auctore; nulla falsa est à Deo auctore; ergo nulla falsa est sana: 2. quia doctrinae sanitas est veritas, ait §. 2. nulli doctrinae falsae inest veritas; ergo nulli falsae inest sanitas.

N. 88. Hec est summa argumentorum P. Eliz. quae ad hunc syllogismum reducuntur: Probabilitas conclusionis est veritas conclusionis: sed implicat simultanea veritas utriusque contradictorie conclusionis; ergo etiam simultanea probabilitas utriusque contradictoriae conclusionis. Vel ad hunc: Est evidens alterutrum ex contradictorijs esse falsum; ergo etiam est evidens alterutrum fundamentum esse falsum; si enim utrumque esset verum, utrumque etiam contradictorium esset verum, nam ex vero non nisi verum: ergo est evidens alterutrum fundamentum non esse grave, nec quoad se, sive divisim, sive simul cum fundamento opposito sumatur, quia tam seorsim, quam conjunctim aliquod est in se falsum: nec quoad nos; quia licet fundamentum A divisim ab opposito fundamento B possit nobis videri grave, non tamen conjunctum, quia tunc evidenter constat alterutrum esse falsum; aut si utrumque fundamentum est verum, alterutrum non inferre conclusionem: ergo cum sciam alterutrum esse falsum, vel non inferre conclusionem, scio non esse grave, quia fundamentum non inferens conclusionem, non est grave.

§. II.

Solvitur primum, secundum, tertium, & quartum.

S U M M A R I U M.

Confundit probabilitatem cum veritate, n. 89. Nulla est consequentia ab impossibilitate simultanea veritatis ad impossibilitatem simultaneae probabilitatis: nulla, quod quia veritas excludit falsitatem, excludat etiam probabilitatem; nulla ex eo quod alterutrum indeterminatè sit falsum, alterutrum indeterminatè non sit probabile, n. 90. 91.

Tom. I.

Certiando de non simultaneâ veritate non excludit simultaneam probabilitatem de veritate utriusque, n. 92.

Si tò simul cadat supra veritatem, negandam; si supra probabilitatem, affirmandum, num. 93. 94.

Omnia argumenta à P. Eliz. solvenda, quia teneatur simultaneam probabilitatem speculativam, n. 95.

Omnes qui oppositam propriae putant probabilem, ostendunt nostram doctrinam esse veram, n. 96.

Hoc ipso, quod intellectus teneatur ad probabilis, ut vult P. Eliz. manifestat nostram opinionem esse veram, n. 97.

Fundamentum, quod determinatè scio vel esse falsum, vel non inferre conclusionem, nec quoad se, nec quoad nos, est grave; est tamen, quod indeterminatè scio esse falsum, n. 98.

Cum scientiâ de falsitate, aut non illatione alterutrum fundamenti vagè stat magna verosimilitudo, n. 99.

Et si, quia scio alterutrum esse falsum, judicare non possim utrumque esse verum, possum tamen judicare utrumque esse grave, n. 100.

Paritas testium solvitur, & retorquetur, n. 101.

Rejicitur M. Merc. docens, quod Doctor judicans oppositam probabilem, non judicat sibi, sed alteri, esse probabilem, n. 102.

Falsitas, nisi sit certa, non excludit probabilitatem, n. 103.

Contradictio Eliz. quod fundamentum seorsim sumptum ab opposito excuset, & non excuset a peccato, n. 104.

Sequitur, quod error invincibilis non excuset, n. 105.

Ostendo, quod ignorantia veritatis non opponatur probabilitati veritatis, n. 106. 107.

Falsum, quod unum fundamentum sit grave ex ignorantia, n. 108.

Non tantum videtur, sed scio esse grave, num. 109.

Cui apparere verum, non sit esse verum; apparere ex gravi fundamento grave, sit esse grave? Ibid.

Utraque Universitas sibi contradicens dicit probabiliter verum, etsi non absolute verum, n. 110.

Rejicitur sententia hoc negans ex absurdis, n. 111.

Ex hoc, quod unus tantum contradicens dicat absolute verum, sequitur tantum, quod non potero simul utrique assentiri directe; non autem, quod non potero directe assentiri utrique seorsim; immo utrique simul reflexe, n. 112.

Fundamentum qualem respectum ad veritatem habere debeat, n. 114.

Utrumque fundamentum est simul verosimile, Bb

eif

etsi non utrumque verum, num. 115.

Non video, quomodo fundamentum grave scorsim sumptum excuset à peccato, & non faciat probabile conscientia, n. 116.

Sicut non sola veritas speculativa fundat probabilitatem speculativam, ita nec sola veritas conscientia probabilitatem conscientia, n. 117.

In utroque Doctore datur doctrina, & scientia de verosimilitudine, in neutro de veritate, n. 118.

Doctrina non est metienda à veritate. Textus Arist. Seneca, S. Thom. quod praestantior sit cognitio probabilis de re altissima, quam evidens de minima, n. 118. 119. 120.

Doctrina metiri etiam potest ex gravi apparentia veri, immo si a solo vero, cognitio temeraria, & doctrina imprudens esset bona doctrina, n. 121.

Licet sit certum, quod alteruter erret, uterque tamen ex gravi fundamento dicit probabiliter verum, n. 122. 123.

Si scientia stricte sumatur, in neutro est scientia veritatis, n. 124.

Ut uterque Doctor sit laudabilis, satis est scientia de probabilitate veritatis, n. 125.

Et quod uterque dicat probabiliter verum, ut dicit, n. 126. 127.

N. 89. **M**oneo 1. confundi à P. Eliz. gravitatem, seu probabilitatem, & verosimilitudinem prudentem cum ipsa veritate, cum tamen toto Caelo distent, ut luculenter probavi d. 5. per totam, non enim formaliter tantum, sed realiter separantur mutuo: probabilitas enim sumitur à verosimilitudine, seu à tantà veritatis apparentia, ut etiam ponderatis partis oppositae motivis apta sit movere virum doctum, & prudentem ad assensum; veritas autem sumitur à conformitate actus cum objecto: hinc nulla est consequentia ab impossibilitate simultaneae veritatis utriusque contradictorii, ad impossibilitatem simultaneae probabilitatis, seu verosimilitudinis utriusque contradictorii: 2. nulla etiam est consequentia ex eo quod veritas falsitatem, & falsitas veritatem excludat, quod etiam falsitas excludat probabilitatem, cum plura falsa sint probabilia, immò probabiliora veris: probabilitas enim à solâ certitudine, aut evidentia opposita excluditur; ex gr. probabilitas veri in contradictorio A. excluditur à certitudine, aut evidentia falsi insiti eidem contradictorio A. 3. nulla etiam est consequentia ex eo, quod sit certum, & evidens aliquod ex fundamentis esse indeterminatè falsum, aut si utrumque sit verum, unum non inferre conclusionem, deducere, quod aliquod ex illis indeterminatè

sumptum non sit probabile: nam certitudo falsitatis excludit probabilitatem, quæties ea determinatè habetur de aliquo principio, aut conclusionem; non quando vagè, & disjunctè. Supponamus enim ex gr. aliquem ex decem, qui hic sunt, & omnes æquali probabilitate vivunt, esse damnandū: ecce in hoc casu est indeterminatè certum aliquem ex illis damnandum; & tamen simul probabile est quolibet in particulari consideratum esse salvandum: ergo cum certitudine damnationis alicujus hominis vagè sumpti stat simultanea probabilitas salvationis cujuslibet determinatè sumpti. Similiter pone hic duos æquè merentes solum Pontificatum: ecce in hoc casu evidens est unum tantum ex illis vagè sumptum in Pontificem inaugurandum; & est evidenter falsum, utrumque simul Summum Pontificem futurum eodem tempore; & tamen adhuc simul probabile est hunc regnaturum divivim ab illo, vel istum divivim ab alio. Sicut ergo certitudo de non simultaneâ sessione in Petri Cathedra non excludit probabilitatem simultaneam de sessione divivim; ita in casu nostro, certitudo de non simultaneâ veritate utriusque fundamenti, (dato, quod utrumque inferat suam conclusionem) non excludit probabilitatem simultaneam de veritate divivim: excludit quidem certitudo de non simultaneâ veritate, seu certitudo de falsitate alterutius fundamenti; excludit, inquam, simultaneam veritatem utriusque, at non excludit simultaneam probabilitatem de veritate utriusque.

N. 93. **M**oneo 2. quàm evidens est utrumque contradictorium non posse simul esse verum in se, tam evidens est posse simul esse probabiliter verum; quapropter si tò simul cadat supra veritatem, negandum semper est; si supra probabilitatem, affirmandum est. Breviter: Evidens est, utrumque non habere simultaneam veritatem; atque adeo etiam evidens est utrumque non habere simultaneam probabilitatis ad simultaneam veritatem; adhuc tamen evidens etiam est, utrumque habere simultaneam probabilitatem ad veritatem divivim: ex gr. dum dico, est simul probabile chocolate frangere, & non frangere jejunium; hæc propositio duplicem sensum habere potest: unus est, quod sit simul probabile chocolate frangere simul, & non frangere jejunium; hic autem sensus est chimericus: alter est, quod detur simultanea probabilitas, quod chocolate frangat, & non frangat jejunium, seu simultanea probabilitas de utroque contradictorio; hic autem sensus est verus; adeoque diligenter viden-

N. videndum supra quid cadat *to simul*: si su-
 94 pra dicta, & ipsas res, & veritatem, negan-
 dum semper; si supra probabilitatem, con-
 cedendum. Dum ergo docco duas opiniones
 contradictorias posse simul ex fundamento
 gravi apparere veras, seu esse simul proba-
 biliter veras, non dico, *quod utraque possit*
probabiliter esse simul vera; hoc enim est fal-
 sum; eo enim ipso quod evidens est alteru-
 tram tantum esse veram, non est probabile
 utramque simul esse veram: sed dico, *quod*
utraque possit simul esse probabiliter vera: nam
 illa propositio importat simultaneam verita-
 tem utriusque contradictorij, quod est chi-
 mæricum, hæc autem importat simultaneam
 probabilitatem veritatis utriusque contradi-
 ctorij, quod per me est certum. Non ergo
 probabilitas cum veritate confundenda est,
 & quæ dicimus de probabilitate, dicere de
 veritate, cum longissime inter se differant,
 ut dixi d. 5. immo hoc concludit evidentia
 ipsa; nam ex contradictorijs scimus semper
 alterutrum habere veritatem, & tamen sæpe
 contingit, ut neutrius habeamus probabilita-
 tem: sicut ergo utrumque contradictorium
 potest careere probabilitate, non autem ve-
 ritate; ita etiam utrumque potest habere si-
 multaneam probabilitatem veritatis, non au-
 tem simultaneam veritatem.

N. Moneo 3. nullum contra nos fieri argu-
 95 mentum, quod ab Adversarijs solvendum
 non sit; omnia enim, vel probant repugna-
 re simultatem probabilitatis speculativæ seu
 non conscientia, quam tamen, ut dixi *hic*,
sect. 1. in 3. ratione, admittit P. Eliz. vel si hoc
 non probant, nec probant repugnare simu-
 121 tam probabilitatis conscientia, seu realis,
 utroque enim modo P. Eliz. loquitur.

N. Ad 1. argumentum dico tantum abesse,
 96 ut sententia opposita sit communis, quin no-
 stra est ferè omnium, ut dixi *sect. 1. §. 2.* &
 eam apud omnes tam antiquos, quam moder-
 nos indubitam dixit P. Moya, & hoc ip-
 122 sum convincit modestia Doctorum, qui im-
 pugnant alienam opinionem, regulariter
 veritatem, non probabilitatem, nisi fictitia
 sit, impugnant, immo sæpe expressè dicunt
 oppositam esse probabilem, esto propriam
 probabiliorum putent, & non nisi gratis, &
 contra rationem dici potest, quod Thomista
 impugnans Scotistas judicet omnem Scoti-
 starum sententiam esse sibi improbabilem,
 aut non probabilem; & vicissim Scotista es-
 se sibi improbabilem, aut non probabilem
 omnem Thomisticam sententiam. Quod au-
 tem addit P. Eliz. quod intellectus teneatur
 97 assentiri probabiliori, impugnabimus *sectio-*
nis sequentibus: immo ex hoc ipso formo
 123 Tom. I.

argumentum ad hominem contra P. Eliz.
 Intellectus teneatur assentiri probabiliori: er-
 go cum relativa (comparativa autem sunt
 relativa) sint simul in cognitione, erunt si-
 mul in intellectu probabilitas maior, cui as-
 sentitur, & minor, cui non assentitur: ergo
 dabitur in eodem intellectu simultanea pro-
 babilitas utriusque opinionis contradictoria. N.
 Deinde dico argumentum instari simulta-
 98 nea probabilitate speculativa, quam tuetur:
 sicut ergo hæc, & alia ejus argumenta facile
 solvuntur, dicendo aliud esse probabilita-
 tem speculativam, aliud veritatem specula-
 tivam; ita etiam dicendo, aliud esse proba-
 bilitatem conscientia, aliud veritatem. In
 formâ, concessio antecedenti, nego conse-
 quentiam; ad probationem distinguo ante-
 cedens: implicat, ut sit grave quoad se, &
 quoad nos fundamentum, quod scio deter-
 minatè esse falsum, concedo; quod scio inde-
 terminatè esse falsum, & aliunde habet gravè N.
 verosimilitudinem, nego. In casu nostro scio 99
 tantum indeterminatè alterutrum è funda-
 mentis esse falsum; aut si utrumque est ve-
 rum, scio alterutrum non inferre conclusio-
 nem: cum hæc autem scientia de falsitate,
 aut de non illatione alterutrius fundamenti
 vagè sumpti stat magna verosimilitudo, seu
 apparentia veritatis; hinc datur gravitas,
 tam quoad se, quam quoad nos in utroque
 fundamento: recolere exempla adducta *initio hi-*
jus §. Confundit igitur arguens gravitatem
 cum veritate; illa enim sumitur à magnâ ve-
 ritatis apparentia orta à rationibus, etsi inter
 se oppositis, quæ movent ad duo judicia *mo-*
dalia de probabilitate honestatis objecti, quæ
 ambo judicia modalia possunt simul esse ve-
 raz ex. gr. *Probabile est licere die festo pecturam;*
probabile est non licere; esto alterutra opinio,
 quod liceat, aut non liceat, sit necessario falsa.

Ad 1. confirm. dico, evidens esse alteru- N.
 trum fundamentum, aut esse falsum, aut si 100
 utrumque est verum, unum non inferre
 conclusionem: nego autem quod sicut, quia
 alterutra opinio est falsa, non possum judi-
 care utramque esse veram; ita etiam, quia
 alterutrum fundamentum est falsum, aut
 non inferens conclusionem, non potero ju-
 dicare, utrumque esse grave, esto judicare
 non possum utrumque esse verum, & inferre
 conclusionem: immo retorqueo: Sicut etsi
 alterutra opinio sit falsa, possum probabili-
 ter judicare utramque veram, id est, judica-
 re utramque verosimilem, ita etsi unum fun-
 damentum sit falsum, potero judicare utru-
 que esse grave, seu verosimile. Quod si di-
 xeris probabilitatem, & gravitatem sumi
 à veritate, sicut hoc numquam probatu-
 124 rus

rus eris, ita hoc semper negabitur.

N. Ad 2. confirm. de testibus æquali fide
101. dignis testantibus contradictoria, dicam
uberrimè infra: interim dico hoc ipsum pro-
bare, quod utrumque contradictorium sit
simul probabile, licet Judex tunc sententiam
ferre non possit, quia judici prohibetur sen-
tentiam dicere in præjudicium vitæ, fa-
mæ, & bonorum, quoties iste habet æqua-
le jus.

N. Dices ex M. Merc. 2. part. Basis art. 3. in
102. fine, quod Doctor judicans oppositam ien-
tentiam probabilem, non judicat sibi, sed al-
teri ejus motiva consideranti esse probabi-
lem. Sed contra 1. quia quis dicet, quod
Thomita impugnans rationem Scoti non
intelligat fundamenta Scoti? Ergo falsum
est, quod impugnans aliquā opinionem non
intelligat fundamenta illius. Contra 2. quia
Thomita sæpe dicit sententiam Scoti, quam
impugnat, esse probabilem; ergo judicat
probabilem consideratis ejus motivis, et si
consideratis motivis propriæ, hanc dicat
probabiliorem. Contra 3. quia dum S. Tho.
quam vocat probabiliorem, eo ipso supponit
aliam esse sibi probabilem, nisi enim alia sit
sibi probabilis, non poteit dicere suam pro-
babiliorē. Sed de hoc plura infra.

N. Inlitas: Evidens est alterutrum funda-
103. mentum esse falsum: sed falsitas enervat pro-
babilitatem, immò probabilitas A, enervat
probabilitatem B, oppositam: ergo est evi-
dens alterutrum fundamentum non esse pro-
babile. Transeat maior, nego utramque par-
tem minoris; tūm quia multa falsa sunt pro-
babiliora veris: ergo falsitas, nisi sit certa,
non tollit probabilitatem; tūm quia proba-
bilis A, licet impugnet, non tamen ex-
pugnat probabilitatem B, oppositam, ut di-
xi scilicet. in §. 1. & 2.

N. Ad 2. retorqueo in simultaneā probabili-
104. tate speculativā: dein dico, quod P. Eliz.
P. Eliz. sibi contradicit, nam lib. 2. qu. 9. pag. 91. ini-
tium, ait in tali casu, (nempe quod funda-
mentum in se falsum seorsum sumptum ab
opposito appareat grave quoad nos) nos non
posse ex eo fundamento quoad nos gravi si-
ne peccato operari, quatenus cum idem fun-
damentum quoad nos grave, sit in se falsum,
eo ipso non habet probabilitatem conscien-
tiæ, seu veritatem, quæ sola juxta Eliz. fun-
dat probabilitatem conscientia: & lib. 2. qu.
10. §. 3. ait, quod fundamentum seorsum à
fundamento opposito, et si in se falsum, seu
non grave quoad se, sed tantum quoad me,
possit me movere ad ita opinandum, & ex-
cuiare à peccato: sed excusare à peccato, &
non posse operari sine peccato, sunt contra-

dictoria: ergo apertè sibi contradicit. Addo
eo argumento suaderi, quod ignorantia in-
vincibilis non tollat peccatum, cum tamen
omnes Catholici doceant oppositum, immò
ipse P. Eliz. lib. 2. qu. 10. §. 3. Sequela pro-
batur; quia per Eliz. nullum per ignoran-
tiam tale est simpliciter tale: ergo opus quod
ex ignorantia tantum non est peccatum, non
est simpliciter non peccatum; sed quod non
est non peccatum, est peccatum, nam negatio
negationis peccati est peccatum: ergo quod
ex ignorantia tantum non est peccatum, est
simpliciter peccatum.

In formā dico ignorantiam veritatis non
obesse, seu non opponi probabilitati, nem-
pe gravi apparenti veritati, sed tantum op-
ponitur certitudini veritatis; si enim igno-
rantia veritatis obesse probabilitati, tunc
non tantum nullum motivum simul sum-
ptum, sed neutrum seorsum sumptum esset
probabile. Ratio est; quia si utrumque si-
mul, siue unum seorsum ab alio sumatur, da-
tur ignorantia veritatis, adhuc enim ignoro,
quodnam sit verum: ergo vel ignorantia ve-
ritatis non excludit probabilitatem verita-
tis à motivis; vel si excludit, nullum moti-
vum, nisi sit certò verum, erit probabile,
quod per omnes, & per Eliz. est evidenter
falsum: ergo ignorantia veritatis non oppo-
nitur probabilitati veritatis, sed tantum cer-
titudini veritatis. Sicut ergo P. Eliz. vult N.
unum tantum è fundamentis esse grave, 107
quamvis veritas ignoretur, ita ego volo
utrumque esse grave, licet utriusque veri-
tatem ignorem; nam etsi vagè sciam unum
tantum esse verum, nescio tamen, an fun-
damentum A sit verum, ergo ignoro veri-
tatem fundamenti A; nescio, an fundamen-
tum B sit verum, ergo ignoro veritatem
fundamenti B, ergo utriusque veritatem in
particulari ignoro. Quæro igitur, an hæc ig-
norantia veritatis in particulari utriusque
fundamenti gravitatem ab utroque in parti-
culari sumpto tollat? Si affirmas, sequitur,
tūm quod nullum fundamentum, et si seorsum
sumptum ab opposito, erit grave quoad
me, quod P. Eliz. meritò negat: tūm quod
cum quilibet assensus nitatur suo particulari
motivo, huiusque veritas ignoretur, quili-
bet erit imprudens, quia nixus motivo non
gravi, nam huius veritas in particulari ig-
noratur. Si negas; ergo ignorantia veritatis
non tollit gravitatem, nec tale motivum,
quamvis ex ignorantia verum, erit ex igno-
rantia grave; nam certò mihi constat habere
verosimilitudinem prudentem, et si non
constet habere veritatem.

In formā nego fundamentum unius partis
esse

esse grave ex ignorantia gravitatis, immo evidens est ipsa gravitas, licet ignoretur veritas, non tantum unius, sed utriusque fundamenti. Similiter nego fundamentum falsum non esse grave, nam est grave, si potens sit movere virum doctum ad prudentem assensum. Ad id quod addit, videri grave, est non esse grave; dico, quod non tantum videatur, sed sciatur, & sit grave, quia nititur magne apparentie veritatis. Quod si replices, apparere tale, non est esse tale, quomodo apparere verum, non est esse verum; ergo cum appareat grave, non est grave: dico, quod apparere verum, non sit esse verum, quia veritas non sumitur ab apparentia; apparere autem ex magna verosimilitudine grave, est esse in se grave, quia gravitas in se sumitur a magna veritatis apparentia, non a veritate.

Dices, in Authoritatibus, immo in integris Scholis, & Universitatibus sibi contradicentibus nullam esse presumptionem veritatis in utrisque simul; cum enim repugnet utrumque contradictorium esse verum, necesse est alterutram Universitatem dicere falsum, adeoque esse ignorantem. Sed contra; quia huic satisfeci *sect. 1. §. 2.* immo ad P. Eliz. hominem in P. Eliz. retorsi, cum enim ipse habet contra se ferè omnes, certum videtur ejus doctrine, utpote falsæ, stare non posse. In formâ nego antecedens; uterque enim dicit probabiliter verum, licet non uterque absolute verum; alias nec Thomista D. Thomæ, nec Scotista Scoto stare posset in eo, in quo S. Th. & Scotus sibi contradicunt. Sane si Theologo declamandi munus convenire posset, amplissima mihi declamandi Provincia se offerret potiori jure, quam P. Eliz. qui totus sæpe in exclamationes prorumpit: dicerem enim, quod abolendæ essent omnes sententiæ, claudendæ omnes Universitates, vetandæ omnes libri, Doctores, & doctrinæ omnes sibi contradicentes abradendæ, negandus omni disputationi locus: vel enim disputatur de evidenti; hoc autem inutili prorsus labore, nullus enim evidentiæ negat: vel de re probabili? tunc autem cum unus tantum verum dicat, alter falsum, & ignoretur, qui verum, qui falsum dicat, utrique imponendum erit silentium, cum in nullo sit præsumptio veritatis. Ad probationem fateor alterutrum Doctorem, aut Universitatem dicere falsum; at quis, aut quænam ex illis, Deus scit; adhuc tamen uterque dicit probabiliter verum. Ex hoc autem, quod alteruter tantum dicat verum, alter autem falsum, unice sequitur, quod non potero utrique simul directè assentiri, Tom. I.

ut bene P. Moya *n. 28.* non autem, quod non potero divilim directè utrique, aut simul reflexè utrique assentiri; ex. gr. vel tantum affirmando, *licet pictura*; vel tantum negando, *non licet pictura*; & hoc est directè scorsim assentiri: vel formando duas modales, *Probabile est licere picturam, probabile est non licere*; & hoc est simul reflexè assentiri: et si enim repugnent simul duo judicia absoluta directæ, quorum unum sit assensus, aliud dissensus, ambo vera; non tamen duo modalia ambo affirmativa probabiliter vera.

Ad 1. confirm. dixi argumentum esse lepidum; eo enim probatur, quod Adversarius, quod plus eum laudibus extollo, & suam sententiam magnâ veritatis apparentiâ suâ fuisse laudo, eo magis sit ignorans, quod magis probabilibus argumentis suam sententiam fundavit. In formâ nego antecedens, nam apparentia veritatis stat cum ignorantia, tum certitudinis veritatis, tum veritatis.

Ad 2. confirm. dico, quod ut fundamentum sit grave, debeat quidem habere respectum ad veritatem, hic tamen respectus ad illam satis est, ut sit apparens: intellige semper (ne ad nauseam repetam) apparens ex ratione omnino solidâ etiam comparative ad oppositam, ita ut ritè intellecta movere possit virum in tali materiâ versatum, & pium ad assensum; non autem habere debet respectum certò inseparabilem, & realem cum veritate.

Ad 3. argumentum, notavi in ipso argumento triplicem P. Eliz. contradictionem; modo notò totum argumentum retorqueri in diverso genere probabilitatis, quam ipse in ipso argumento concedit. In formâ dico, quod licet utrumque fundamentum non sit simul verum, utrumque tamen est simul verosimile, & probabile. Porro fateor me non capere, cur sequens fundamentum grave ferorlim ab opposito, non peccet, ut ait P. Eliz. & tamen negat, quod talis tunc operetur ex probabili conscientia: licet enim verum sit, quod non omne excusans à peccato sit probabile conscientia; nam amentia, & carentia libertatis excusant à peccato, nec tamen est probabile conscientia; attamen in nostro casu nihil deest, quod minus dici possit probabile conscientia; quia licet talem opinionem sequens excusetur à peccato ratione ignorantia, aut potius erroris; attamen præter ignorantiam, & errorem datur motivum omnino grave, (etsi falsum, aut non inferens conclusionem) in quo talis opinio fallâ fundatur: ergo omnino datur probabile conscientia. Quod si dixeris motivum carere veritate; Bb iij

ritate; fateor ita esse, at, ut milles dixi, ad probabile conscientiae non requiritur, ut motivum sit absolute verum, satis est, ut sit certo probabiliter, seu verosimiliter verum, quale tunc datur.

- N. Ad 4. argum. retorqueo in alio probabilitatis genere; si enim in alio genere probabilitatis duae contradictoriae eidem intellectui possunt simul esse probabiles, cur non in materia conscientiae poterunt duae contradictoriae esse simul probabiles probabilitate conscientiae? Vide, quae dixi *sect. 1. §. 2. in 3. ratione*. Certè nec umbram disparitatis dabit, nisi dicendo, quod sola veritas fundet probabilitatem conscientiae, quod semper negabitur, & à P. Eliz. numquam probabitur; cur enim sola veritas fundat probabilitatem conscientiae, non autem sola veritas speculativa fundet probabilitatem speculativam? Deinde dico me solvisse argumentum, tùm hic paulò antè, tùm *sect. 1. §. 2. in 2. ratione*, dicendo dari in utroque Doctore contradicente doctrinam, & scientiam non quidem de veritate, nam neutri est evidens se dicere verum, sed de verosimilitudine. Nego autem, quod motivum falsum alterutrius Doctoris sit sophisticum, nam utrumque est ex gravi fundamento: immò tantùm abest, ut doctrina metienda sit à veritate, quod Aristoteles dixerit, præstantiorem esse cognitionem probabilem de rebus Caelestibus, quàm evidentem de subternariis; & plus laudis mereri, qui dicit probabiliter verum, licet illud sit in se falsum, quàm qui casu verum dicit: ergo veritas non est mentura doctrinae, sed etiam verosimilitudo. Rursus Aristotelis monitum est apud Senecam *lib. 7. Naturalium quaestionum cap. 30.* quod quoties loquimur de rebus Divinis, (hoc autem quia nobis occultae sunt) debemus esse verrecundi; ait enim Seneca: *Egregiè Aristoteles ait, numquam nos esse debere verecundiores, quàm cum de diis agitur nò quid temerè, nè quid imprudenter, aut ignorantes affirmemus.*
- S. Th. Consonat S. Thom. alludens ad 1. *Philosophi textum*, qui ait 1. *part. qu. 1. art. 5. ad 1. quod minimum, quod potest haberi de cognitione rerum altissimarum, desiderabilius est, quàm certissima cognitio, quae habetur de minimis rebus:* ergo conitans est, quod doctrina non est metienda à solâ veritate, ut est in se, sed ut nobis apparet, seu ex gravi verosimilitudine. In formâ distinguo: altera ex contradictorijs supponit in suo Authore ignorantiam veritatis, fundatam tamen in gravi verosimilitudine veritatis, & in certitudine huius gravis verosimilitudinis, concedo; puram ignorantiam veritatis, nego: & distinguo mi-

norem: pura veritatis ignorantia non est doctrina, concedo; ignorantia veritatis conjuncta cum cognitione fundatâ in motivo valde verosimili veritatis, nego minorem, & consequentiam.

Ad 1. confirm. fateor alterutrum è contradictentibus errare; nego tamen, quod in eo, qui errat ex gravi fundamento veri, desit probabilitas conscientiae; nam evidentia de errore huius, aut illius Doctoris indeterminatè non tollit probabilitatem extrinsecam, si in utroque addit grave motivum veri; immò si tale motivum addit, itat cum extrinsecâ probabilitate veri utriusque Doctoris.

Ad 2. confirm. dico, quod etsi evidens sit alterutrum errare, non tamen sequitur, quod alteruter tantùm dicat probabiliter verum, immò uterque dicit probabiliter verum, licet unus tantùm dicat absolute verum.

Ad 3. confirm. dico, quod si scientia sumatur in rigore, ut dicit evidentiam, tunc in casu, quo uterque Doctor contradicens dicit probabiliter verum, tunc, inquam, in nullo est scientia veritatis, quia nullus evidenter cognoscit se dicere verum; adhuc tamen in utroque est scientia de probabilitate veritatis, cum enim uterque sciat se niti fundamento gravi, uterque est certus de probabilitate veritatis. Ut autem uterque laudabilis sit ratione suae doctrinae, satis est scientia de probabilitate veritatis, non autem necessaria est scientia de veritate. In formâ distinguo maiorem, immò eam in dato sensu absolute concedo, & distinguo minorem: in DD. sibi contradicentibus nulla est praesumptio, quod uterque dicat absolute verum, concedo; probabiliter verum, nego minorem, & consequentiam. Ad probationem distinguo: ignorantium nulla est auctoritas, id est, eorum, qui carent omni cognitione tùm evidenti, tùm probabili veri, concedo; id est, eorum, qui carent evidentiâ veri, non tamen gravi probabilitate veri, nec certitudine verosimilitudinis veri, nego. Dico ergo, quod in nostro casu non est probabile utrumque contradicentem dicere verum, immò evidens est unum tantùm dicere verum; adhuc tamen evidens est, utrumque dicere cum probabilitate verum.

§. III.

Solvitur quintum, sextum, & septimum.

SUMMARIUM.

Argumentum de formâ potest clarè proponi, & proponitur, n. 128.

Eviden-